

DERINIMO PAŽYMA
DĖL UNIVERSALIŲJŲ ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ PASLAUGŲ PRIEINAMUMO IR ĮPERKAMUMO TYRIME TAIKOMŲ PRIELAUDŲ

Pastabas ir (arba) pasiūlymus pateikusių asmenų, institucijų pavadinimas arba vardas, pavardė	Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos nebuvo atsižvelgta ar buvo atsižvelgta iš dalies	Žyma apie nepriimtas pastabas ir (ar) pasiūlymus
Telia Lietuva, AB, 2022 m. liepos 1 d. raštas Nr. 2022-02546	<p>1. Konsultacijoje rašoma, kad geografinis segmentavimas bus atliekamas pagal Lietuvos Respublikos savivaldybes. Tačiau nėra aišku kaip bus atliekamas tyrimas pagal technologijas, t. y. nėra nurodyta ar fiksuoto ir judriojo ryšio tinklų padengiamumas bus skaičiuojamas bendrai ar atskirai.</p> <p>Telia Lietuva, AB (toliau – Telia) siūlo, kad fiksuoto ir judriojo ryšio tinklų padengiamumas būtų vertinamas atskirai pagal technologijas, nes tik tada bus suteikiama galimybė klientui pasirinkti kokio tipo paslaugas jam rinktis. Priešingu atveju klientui nebus paliekama jokie pasirinkimo, nes padengiamumas yra bendras. Taip pat tai iškreiptų bendrą situaciją galimų paslaugų teikėjų, nes vienas teikėjas gali užtikrinti pasiekiamumą tik per fiksuotą priėgą, o kitas teikėjas mišriu būdu, kas Telia manymu nėra teisinga.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Universaliųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo taisyklėse¹ (toliau – UERP taisyklės) nėra konkrečiai nurodoma, kokiomis technologijomis turi būti teikiamos universaliosios elektroninių ryšių (toliau – UER) paslaugos. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis technologinio neutralumo principu, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – Tarnyba) atlikdama UER tyrimą ir apibrėždama UER paslaugos (produkto) rinką išanalizuos visas technologijas, kuriomis Lietuvoje teikiamos viešosios elektroninių ryšių paslaugos ir priklausomai nuo šios analizės rezultatų į UER rinkos apibrėžimo sritį įtrauks atitinkamas technologijas, kurių tolimesnė analizė, įskaitant ir padengiamumo analizę, bus vykdoma bendrai.</p>
	<p>2. Tarnyba Konsultacijoje nėra paaiškinusi kodėl vertinant padengiamumą pagal apkrovimo lygį pasirinktos įprastos darbo valandos. Tikėtina, kad Tarnybos nuomone padengiamumas nesikeičia nuo tinklo apkrovos. Tačiau inžinieriniu požiūriu, tai nebūtų visiškai teisinga. Esant didesniam duomenų parsiuntimo trafikui, padidėja ir išsiunčiamas trafikas. Išsiuntimo atveju telefonai spinduliuoja didesnę galią dėl ko greta esantis telefonas dėl padidėjusios interferencijos gali tinklo ir nepasiekti. Tokios situacijos galimos piko apkrovos valandomis, kuomet klientui padengiamumas sumažėja.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Pažymėtina, kad UER sudarančios pakankamos plačiajuostės interneto prieigos paslaugos yra skirtos ne visų, bet tik šių UERP taisyklių 6.1 – 6.11 papunkčiuose nurodytoms paslaugoms:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elektroninis paštas; • paieškos sistemos, kuriomis naudojantis galima ieškoti ir surasti bet kokio pobūdžio informaciją; • bazinio mokymo ir švietimo elektroninės priemonės;

¹ Patvirtintose direktoriaus 2022 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. (1.9E) 1V-257 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2011 m. rugsėjo 20 d. įsakymo Nr. 1V-889 „Dėl Universaliųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo”.

	<p>Telia mano, kad matuojant padengiamumą būtų atsižvelgiama ne į vidutinį apkrovimo lygį įprastomis darbo valandomis, o į pikini lygį (nuo 8 val. iki 10 val. ir nuo 19 val. iki 22 val.), kuris užtikrins tikrą padengiamumo vertinimą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • elektroniniai laikraščiai arba naujienų portalai; • elektroniniu prekių ir (arba) paslaugų pirkimas; • darbo paieška ir darbo paieškos priemonės; • profesinių ryšių tinklų kūrimas; • elektronine bankininkystė; • e. valdžios paslaugos; • socialiniai tinklai ir pokalbiai tiesioginiu režimu; • skambučiai ir standartinės kokybės vaizdo skambučiai. <p>Todėl tinklo apkrovos vertinimui pasirenkamas laiko intervalas – įprastas darbo valandų laikas t. y. 8 val. – 17 val., kurio metu, labiausiai tikėtina, UER paslaugų vartotojai naudosis UERP taisyklių 6.1 – 6.11 papunkčiuose nurodytomis paslaugomis. Be to, bus eliminuojama tinklo apkrova, kuriai įtakos daro kitos paslaugos, nei kad išvardintos UERP taisyklių 6.1 – 6.11 papunkčiuose. Taip pat pastebėtina, kad tinklo apkrovos lygmeniui matuoti Telia siūlomas laiko intervalas nuo 8 val. iki 10 val. patenka į Tarnybos taikomą 8 val. – 17 val. intervalą.</p> <p>Vidutinis tinklo apkrovimo lygis yra pasirenkamas todėl, kad norima įvertinti vidutiniškai tikėtiną padengiamumą, o ne nustatyti koks padengiamumo lygis būtų net blogiausiomis ryšio sąlygomis (pikinio apkrovimo metu). Kintantis tinklo apkrovimas neišvengiamai turi įtakos padengiamumui, todėl vertinant pagal vidutinį apkrovimo lygį, darytina prielaida, kad susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, realaus padengiamumo konkrečioje vietoje tam tikru laiku gali nebūti, nors pagal teorinius skaičiavimus – turėtų.</p> <p>Pikinė apkrova nuo 19 val. iki 22 val. paprastai nėra naudojama UERP taisyklių 6.1 – 6.11 papunkčiuose nurodytomis paslaugomis gauti.</p>
	<p>3. Nustatant socialiai jautrių asmenų grupei įperkamas UER kainas, Tarnyba aiškina, kad atsižvelgė į valstybės remiamų pajamų dydį, Lietuvos statistikos departamento duomenis apie vidutines gyventojų vartojimo išlaidas, gyventojų pajamų dalies skyrimą elektroniniams ryšiams, tačiau visiškai neatskleidė skaičiavimo, todėl siūloma 6,45 Eur/mėn. kaina taip ir lieka nepagrįsta. Tarnyba neįvardina ir kokie bei į kokias kryptis pokalbiai turėtų būti užtikrinti numatytose 200 min. pokalbiuose, kurie įtraukti į UER 6,45 Eur/mėn. mokesčių. Taip pat Tarnyba visiškai nevertino ir būsimų UER</p>	<p>Iš dalies atsižvelgta.</p> <p>Vadovaujantis Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo (toliau – ERĮ) 37 straipsnio 5 dalimi, UERP taisyklių 36 straipsniu, įperkamo rodiklis skaičiuojamas atsižvelgiant į valstybės remiamų pajamų dydį, Lietuvos statistikos departamento duomenis apie vidutines gyventojų vartojimo išlaidas ar kt. informaciją ir nėra grindžiamas atskiro ūkio subjekto sąnaudomis.</p>

paslaugų sąnaudų, nors 2022 m. birželio 1 dieną pateikta Telia sąnaudų apskaitos metinė ataskaita (toliau – Metinė ataskaita). Telia suskaičiavo, kad Tarnybos siūloma UER kaina yra ženkliai mažesnė nei patiriamos sąnaudos. Remiantis Telia Metinės ataskaitos 8 priedu „Telia Lietuva teikiamų paslaugų ataskaita“, 1 ir 2 lentelėse pateikiame detalius skaičiavimus, vertinant, kad į 200 minučių pokalbių pasiūlymą nėra įtraukiami **tarptautiniai** pokalbiai. Atlikti skaičiavimai rodo, kad Telia patiriamos sąnaudos yra didesnės (varinėjė prieigoje 60%, FTTx – 30%) nei Tarnybos siūloma 6,45 Eur/mėn. kaina socialiai jautrių asmenų grupei. Atsižvelgiant į UER paslaugų sąnaudas, Telia **siūlo** kainą fiksuoto ryšio tinkle socialiai jautrių asmenų grupei padidinti iki **8,50 Eur/mėn.**, o prieinamų paslaugų kainą visiems gyventojams iki **14 Eur/mėn.**

Prielaida* (įperkamas nepasiturintiems gyventojams ar socialinių paslaugų gavėjams) apskaičiuota padauginus valstybės remiamų pajamų dydį iš procentinės išlaidų dalies, tenkančios ryšiams nuo vidutinių vartojimo išlaidų vienam namų ūkio nariui per mėnesį (Lietuvos statistikos departamento duomenys), kartu įvertinus Lietuvos banko skelbiamą vidutinės metinės infliacijos, apskaičiuotos pagal suderintą vartotojų kainų indeksą, ateinančių metų (2023 m.) birželio mėn. prognozę: $147 \text{ Eur} * 5,6 \text{ proc.} * (1 + 4,6 \text{ proc.}) = 8,61 \text{ Eur}$:

a) 147 Eur – valstybės remiamų pajamų dydis (nuo 2022.06.01).
 b) 5,6 proc. – procentinė išlaidų dalis tenkanti ryšiams nuo vidutinių vartojimo išlaidų vienam namų ūkio nariui per mėnesį (438,5 Eur > 24,7 Eur; 2021 m. skelbiami duomenys – šie duomenys gali būti atnaujinti tyrimo eigoje) (<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R0435#/>).

c) $(1 + 4,6 \text{ proc.})$ – Lietuvos banko skelbiama vidutinės metinės infliacijos, apskaičiuotos pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (SVKI), ateinančių metų (2023 m.) birželio mėn. prognozė (<https://www.lb.lt/lt/infliacija#ex-1-1>).

Prielaida* (įperkamas visiems asmenims) apskaičiuota remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis apie vidutinės vartojimo išlaidas tenkančias informacijai ir ryšiams vienam namų ūkio nariui per mėnesį, kartu įvertinus Lietuvos banko skelbiamą vidutinės metinės infliacijos, apskaičiuotos pagal suderintą vartotojų kainų indeksą, ateinančių metų (2023 m.) birželio mėn. prognozę: $24,7 \text{ Eur} * (1 + 4,6 \text{ proc.}) = 25,84 \text{ Eur}$.

a) 24,7 Eur – vidutinės vartojimo išlaidos, tenkančios informacijai ir ryšiams vienam namų ūkio nariui per mėnesį. (<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R0435#/>).

b) $(1 + 4,6 \text{ proc.})$ – Lietuvos banko skelbiama vidutinės metinės infliacijos, apskaičiuotos pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (SVKI), ateinančių metų (2023 m.) birželio mėn. prognozė (<https://www.lb.lt/lt/infliacija#ex-1-1>).

		<p><i>* visi prielaidų skaičiavimui naudojami duomenys gali būti atnaujinti tyrimo eigoje, atsižvelgiant į viešai skelbiamos informacijos pakitimus.</i></p> <p>Atkreipiame dėmesį, kad nei ERI, nei UERP taisyklės nenumato prievolės teikti universalias paslaugas į kitas šalis, todėl Tarnyba tarptautinių pokalbių arba tarptautinio tarptinklinio ryšio nevertino.</p>
	<p>4. Padengiamumo užtikrinimas judriojo ryšio tinkle priklauso nuo vietovės ir nuo apkrovimo lygio piko metu bei skaičiavimo metodikos. Telia tinkle yra ir bus tokių vietų, kur Telia negalės užtikrinti 10 Mb/s gaunamos spartos, nes tai reikalautų papildomų investicijų tinklo plėtrai. Taip pat gyventojų segmente yra du piko laikai, t. y. nuo 8 val. iki 10 val. ir nuo 19 val. iki 22 val. Jei tuo metu viename taške prisijungs daugiau vartotojų, tai greitis gali nukristi žemiau 10 Mb/s.</p> <p>Kalbant apie fiksuoto ryšio paslaugas, 10 Mb/s užtikrinimas nėra problema teikiant paslaugas FTTx technologija. Tačiau teikiant paslaugas varine technologija, Telia turi vietovių, kuriose nėra pasiekiamas 10 Mb/s greitis. Todėl užtikrinti gaunamą greitį nėra galimybės dėl techninių sąlygų nebuvimo.</p> <p>Telia mano, kad gaunama sparta kaip judriajame ryšio tinkle, taip ir fiksuoto ryšio tinkle būtų nurodoma iki 10 Mb/s. Arba numatyti, kad fiksuoto ryšio tinkle nesiekiant 10 Mb/s greičio, paslauga nebūtų teikiama.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Kaip ir minėta aukščiau, UER paslaugos yra skirtos naudotis tik UERP taisyklių 6.1 – 6.11 papunkčiuose nurodytomis paslaugomis. Vidutinis tinklo apkrovos lygis darbo valandomis yra pasirinktas siekiant įvertinti tikėtiną gyvenamųjų patalpų adresų padengiamumą, kuomet galutiniai UER paslaugų gavėjai tikėtina labiausiai jomis naudosis.</p> <p>UER paslaugų tyrimo metu bus vertinamos visos technologijos, kuriomis galima būtų teikti UER paslaugas. Tačiau apsibrėžiant UER paslaugų rinką, bus įtrauktos tik tos technologijos, kurios tenkins minimalius UERP taisyklėse nustatytus reikalavimus. T. y. jei analizės metu bus nustatyta, kad dalis varinių linijų negali užtikrinti 10 Mbps duomenų perdavimo spartos, šios varinės linijos nebus įtrauktos į rinkos apibrėžimo sritį.</p>
<p>UAB „Tele2“ 2022 m. liepos 4 d. raštas Nr. SD-35416</p>	<p>1. Visų pirma, Rašte nenurodyta ar UER paslaugomis bus laikomos išankstinio apmokėjimo elektroninio ryšio paslaugos. Tele2 manymu, išankstinio apmokėjimo elektroninio ryšio paslaugos turėtų būti vertinamos lygiai taip pat, kaip ir įprastos kas mėnesį apmokamos elektroninių ryšių paslaugos. Pateikiame keletą argumentų.</p> <p>Pirma, išankstinio apmokėjimo paslaugas neretais atvejais renkasi ne tik jaunesni, tačiau ir mažesnes pajamas uždirbantys asmenys. Taigi, šios paslaugos jau savo esme laikytinos lengviau prieinamomis ir įperkamos.</p> <p>Antra, prie šių paslaugų didesnio prieinamumo prisideda ir tai, kad net pasibaigus išankstinio apmokėjimo sąskaitai, elektroninio ryšio paslaugos išlieka dalinai prieinamos, t. y. galima priimti nemokamus skambučius bei SMS ir skambinti visais nemokamais pagalbos tarnybų numeriais. Trečia, asmuo nėra priverstas sudaryti ilgalaikių įsipareigojimų sutarties.</p> <p>Taigi, Tele2 manymu, išankstinio apmokėjimo elektroninių ryšių paslaugos turėtų patekti į UERP apimtį.</p>	<p>Atsižvelgta.</p>

	<p>2. Tele2 vertinimu, 95 proc. technologijos padengiamumas dar negarantuoja 10 Mbps DL / 1 Mbps UL. Pagal pateiktus RRT aprėpčių skaičiavimus matyti, kad Lietuvos padengimas prie silpniausio LTE lygio siekia 97-100 proc., o prie vidutinio LTE – 75-85 proc. Taigi, Lietuvoje vietomis nėra užtikrinamas vienoje iš prielaidų nustatyto lygio padengiamumas silpno signalo kategorijoje taip pat pereinant nuo silpno iki vidutinio signalo lygio. Silpno signalo zonoje užtikrinti 10 Mbps / 1 Mbps UL greitaveikas 95 proc. visų toje savivaldybėje esančių gyvenamųjų patalpų yra sudėtinga, nes tose teritorijose dažniausiai veikia tik žemiausio dažnio kanalai ir jų talpumą dalijasi visi nutolę vartotojai. Sudėtingumą dar padidina ir tai, jeigu vartotojas yra pastato viduje (ar rūsyje), kur turime dar didesnę signalo slopinimą. Taip pat svarbus faktas yra tai, kad RRT aprėpčių skaičiavimai pateikia rezultatus apie signalo padengimą atviroje vietovėje, taigi ne pastatų viduje. Įvertinus signalo padengimą pastatų viduje, RRT aprėpčių skaičiavimuose pateikiami padengimo procentai žymiai sumažėtų.</p>	<p>Paaškinimas. Paminėtos 97 – 100 proc. aprėptys yra teritorinis LTE padengimas visoje Lietuvoje, o ne gyvenamųjų patalpų adresų 10 Mbps gaunamojo ryšio spartos padengimas. Atkreiptinas dėmesys, kad tyrime yra naudojamas gyvenamųjų patalpų adresų 10 Mbps gaunamojo ryšio spartos padengimas. Be kita ko, nurodoma 97 – 100 proc. aprėptis yra signalo lygio aprėptis, o ne spartos aprėptis, todėl negalima lyginti 95 proc. namų ūkių padengimo 10 Mbps gaunamojo ryšio sparta su 97 – 100 proc. silpniausio (-115 dBm) signalo lygio aprėptimi. Tyrime gyvenamųjų patalpų adresų aprėptis skaičiuojama atsižvelgiant į viso operatoriaus tinklo vidutinį apkrovimo lygį. Neatsižvelgiama į konkrečios stoties apkrovimo lygio svyravimus, dėl kurių 10 Mbps gaunamojo ryšio sparta gali būti nepasiekiamą. Padengimas skaičiuojamas atvirose vietovėse, įvertinant tai, kad 10Mbps gaunamojo ryšio sparta yra vertinama kaip tikėtina.</p>
	<p>3. Atkreipiame dėmesį, kad aukščiau nurodytomis prielaidomis keliami reikalavimai yra didesni, nei tie, kuriuos gautomis licencijomis privalo užtikrinti mobiliojo ryšio operatoriai. Pagal šiuo metu išduotas dažnių licencijas mobiliojo ryšio operatoriams nėra įpareigojimo užtikrinti 10 Mbps DL / 1 Mbps UL greitaveiką 95 proc. savivaldybėje esančių gyvenamųjų patalpų adresų. Atsižvelgiant į tai, prielaidose nurodyti reikalavimai atrodo neteisingi, kadangi išdavus dažnių licencijas keliami papildomi tinklo plėtros reikalavimai.</p>	<p>Paaškinimas. UER paslaugų tyrimas nėra siejamas su atitinkamų radijo dažnių (kanalų) leidimuose mobiliojo ryšio operatoriams nustatytomis sąlygomis.</p>
<p>LR Susisiekimo ministerijos 2022 m liepos 19 d. raštas Nr. 2- 3119</p>	<p>1. Susisiekimo ministerijos nuomone, Prielaida Nr. 1 nepagrįstai susiaurina esmines Elektroninių ryšių įstatymo nuostatas, pagal kurias nustatoma pareiga UER paslaugas užtikrinti visiems (ne 95 procentams) jų pageidaujantiems gauti gyventojams. Pažymėtina, kad Jūs savo prielaidą grindžiate BEREC gairių 71 punkte esančiu paaškinimu, kada siūloma laikyti tam tikrą elektroninių ryšių tinklą kaip atitinkamos spartos paslaugas teikiančiu tinklu, kai bent 95 procentai tinklo aprėptyje esančių adresų gali gauti atitinkamos spartos paslaugą. Atkreipiame dėmesį į tai, kad šioje rekomendacijoje nurodyta procentinė dalis yra kaip minimali ribinė reikšmė (<i>at least 95%</i>), kuri skaičiuojama nuo to tinklo aprėptyje esančių adresų skaičiaus (bet ne nuo atitinkamo administracinio vieneto, pvz., savivaldybės, bendro adresų skaičiaus). Manome, kad atsižvelgus į</p>	<p>Neatsižvelgta. Pažymėtina, kad bent 95 proc. UER paslaugų padengiamumas savivaldybėje esančių gyvenamųjų patalpų adresų reiškia, kad toje savivaldybėje be papildomo reguliavimo, t. y. komercinėmis sąlygomis, užtikrinamas UER paslaugų teikimas. Šios prielaidos naudojimas iš esmės neužkerta galimybės kitiems gyventojams, kurių gyvenamųjų patalpų adresai nėra padengti UERP taisyklių 6 punkte nurodytų parametrų plačiajuosčio ryšio paslauga, gauti kitokių parametrų elektroninių ryšių paslaugas. Atsižvelgiant į visos Lietuvos teritorijos padengimą 97 – 100 LTE ryšiu, ir priklausomai nuo bazinės stoties apkrovos gyventojai galės naudotis elektroninių ryšių paslaugomis, tačiau priklausomai nuo aukščiau minėtų aplinkybių,</p>

	<p>nesudėtingą Lietuvos reljefą, teritorijos dydį, palyginti su kitomis ES valstybėmis narėmis, taip pat į pastaraisiais metais Lietuvos valstybėje susidariusias ypatingas aplinkybes, poreikis ir svarba užtikrinti bent minimalios kokybės elektroninių ryšių paslaugas visiems gyventojams yra neginčijama. Atsižvelgdami į tai, nepritariame tokių tyrimo prielaidų, kurios gali ilguoju laikotarpiu apriboti gyventojų teisę gauti UER paslaugas ir nulemti tai, kad nebus įgyvendintos Elektroninių ryšių įstatyme įtvirtintos vartotojų teisės, nustatymui.</p>	<p>kitokių parametrų interneto prieigos paslauga. Tam tikrų prielaidų, įverčių, tikimybių ar paklaidų įvedimas vertinant teritorinį padengiamumą yra įprasta tiek tarptautiniu mastu, tiek ir Lietuvoje taikoma praktika, pvz.:</p> <p>1) BEREC gairių 71 punkto esančioje 14 išnašoje nurodyta, kad „<i>Note that the Core Guidelines established that “For a grid to be declared as served by a VHCN of a given class, the conditions associated with this class must be satisfied in at least 95% of the addresses in the grid“.</i> Remiantis išnašoje pateiktu išaiškinimu, 95 proc. adresų padengimas skaičiuojamas ne nuo tinklo aprėptyje esančių adresų, o vertinamojoje gardelėje esančių adresų. BEREC gairių 71 punkte taip pat nurodyta: „<...> <i>Therefore, the competent authority needs to assess whether the publication of designated areas reveals any commercially sensitive information or provides information on an operators’ strategy by eliciting that certain addresses/grids are covered or known as likely to be covered. The competent authority can avoid this revelation by carefully drafting the designated areas borders or by exceptionally including the covered address/grid in the designated area</i>”. Vertinant tai, kad tinklų apkrova, konkrečios bazinės stoties padengimas ir teritorijos skaidymas į tinklo gardeles, taip tikrinant kiekvieno atskiro operatoriaus padengimą konkrečioje gardelėje yra ganėtinai jautri informacija, kuri gali daryti įtaką ir komercijai, pasinaudodama BEREC gairių 71 punkte nurodyta rekomendacija, kuomet atsakinga institucija gali pati nustatyti vertinamos teritorijos ribas, pasirinkta padengimą vertinti paprastesniu ir aiškesniu būdu, pagal administracinius vienetus – savivaldybes.</p> <p>2) Susisiekimo ministerijos iniciuotame memorandume „<i>Dėl 5G ryšio diegimo Lietuvoje</i>“, taip pat naudojamas 95 proc. įvertis. Memorandumo tikslas – iki 2025 m. užtikrinti ne mažesnės kaip 100 Mbps spartos ryšio prieinamumą ne 100 proc., bet bent 95 proc. šalies namų ūkių.</p> <p>3) Danijoje „<i>Driving-test</i>“ (liet. atitikmuo keliuose ir miestuose</p>
--	---	---

		<p>atliekami spartos matavimai, važiuojant automobiliu). metodu atlikus matavimus nustatyta, kad Danijos teritorija su 95 proc. pasiklovimo tikimybe yra 100 proc. padengta UER paslaugomis². Pasiklovimo tikimybės naudojimas, reiškia, kad tam tikrose Danijos teritorijos ir jose esantys namų ūkiai realiai gali ir nebūti padengti UER paslaugomis.</p> <p>Tarnybos nuomone, savivaldybėse, kuriose Tarnyba nenustatys įpareigojimų teikti UER, tai daliai gyventojų, kurių gyvenamosios patalpos vis dėl to nebus padengtos 10 Mbps duomenų perdavimo sparta, šių patalpų padengiamumo klausimą derėtų spręsti ne per įpareigojimą operatoriams teikti UER paslaugas, o per kitas priemones pvz.: NKP („Naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros plėtra“) projektu ir/ar aukščiau minėtu Susisiekimo ministerijos memorandumu.</p>
	<p>2. Prielaidoje Nr. 2 pasirinktas laiko intervalas abejotinas, t. y. siūlymas vertinti vidutinį tinklų apkrovimą darbo valandomis, tačiau ne tada, kai tinklų apkrovimas yra didžiausias (manyta, kad tinklų apkrovimas savo piką pasiekia po darbo valandų). Manome, kad tyrimui pasirinktos prielaidos turi atspindėti realias paslaugų vartojimo tendencijas ir techninius pajėgumus, todėl siūlytina tyrimo metu vertinti tinklų apkrovimo lygį piko metu arba išsamiai pagrįsti Jūsų siūlomo paros laiko pasirinkimą. Atsižvelgiant į tai, kad UER paslaugų teikimas turi būti užtikrintas ir tinklų apkrovimo piko metu, Susisiekimo ministerijos nuomone, turėtų būti vertinamas ne patogiai pasirinktų valandų vidurkis, o pastarųjų metų piko valandų vidurkis.</p>	<p>Neatsižvelgta. Žr. argumentus prie Telia pastabos Nr. 2</p>
	<p>3. Prielaidoje Nr. 3 siūloma vertinti 400–600 MB/mėn. parsisiunčiamų duomenų kiekį kaip pakankamą visavertėms elektroninių ryšių paslaugoms gauti. Atkreipiame dėmesį, kad Europos elektroninių ryšių kodekse, taip pat ir Universalųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo taisyklėse^[1] įvardytas sąrašas paslaugų, kuriomis turėtų galėti naudotis UER paslaugų gavėjai. Tarp šių paslaugų paminėtinos: pokalbiai tiesioginiu režimu, vaizdo skambučiai, t. y. paslaugos, kurios imlios duomenų suvartojimui ir kurios</p>	<p>Iš dalies atsižvelgta. Pažymėtina, kad UER paslaugos tiek Europos elektroninių ryšių kodekse, tiek ir UERP taisyklėse nėra įvardinamos kaip visavertės elektroninių ryšių paslaugos. UER paslaugų tikslas užtikrinti bent UERP taisyklių 6.1 – 6.11 papunkčiuose nurodytas paslaugas. Atkreiptinas dėmesys, jog tiek Europos elektroninių ryšių kodekse, tiek ir UERP taisyklėse nėra nurodoma, jog UER paslaugos yra</p>

² Atkreiptinas dėmesys, kad Danija savo UER tyrime naudojo ne Lietuvoje UER paslaugoms taikomą ir BEREC rekomenduojamą 10 Mbps, o tik 2 Mbps spartos padengiamumą. Mažesnio spartos parametro taikymas sudarė sąlygas danams gauti geresnius padengiamumo rezultatus.

	<p>pastaruoju metu tapo itin aktualios nuotolinio darbo ar nuotolinio mokymosi procese. Siūlytume, parenkant šioje prielaidoje parsisiunčiamų duomenų dydžius, tai įvertinti, atsižvelgiant į paskutines tendencijas ir ateities poreikius. Be to, nesutinkame su vertinimu, kad ketinama taikyti mobiliojo ryšio technologijomis mažiausiai perduodamų duomenų kiekio prielaidą, kai UER paslaugos teikiamos naudojant ir kitas technologijas fiksuotoje vietoje, įskaitant laidines prieigas, kuriomis duomenų perdavimas nėra ribojamas. Manome, kad jei bus numatytas duomenų perdavimo limitas ir apribojimas, tokiu atveju nebus užtikrinta vartotojų teisė naudotis visomis UER paslaugomis, įskaitant standartinės kokybės vaizdo skambučius. UER paslaugos yra teikiamos fiksuotojo ryšio prieiga, o ne mobiliojo, kuriai būdingas duomenų perdavimo limitas, taip pat UER jau yra nustatytos minimalios greitaveikos parsisiuntimo ir (ar) išsiuntimo ribos, todėl dvigubas apribojimas mažina galimybę naudotis paslaugomis visavertiškai.</p>	<p>skirtos nuotoliniam darbui ar nuotoliniam mokymuisi, t. y. šios paslaugos apima tik bazinio mokymo ir švietimo elektronines priemones bei darbo paiešką ir darbo paieškos priemones. Be kita ko, mobilaus ryšio technologijų kontekste neatsižvelgti į parsisiunčiamų duomenų kiekį nebūtų korektiška. Rinkoje yra mobilaus ryšio pasiūlymų su neribotu duomenų kiekiu, tačiau jie yra patys brangiausi ir su tam tikromis išlygomis kuomet gali būti taikomas ribojimas.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) duomenų kiekis, kuris parsisiunčiamas naudojantis interneto prieiga UER paslaugoms gauti labai priklauso nuo vartotojo elgsenos, ne tik kokias paslaugas ar įrangą vartotojas renkasi, bet ir nuo lūkesčių koks yra turimas duomenų kiekis. Tą patvirtina ir viešai skelbiama mobiliojo ryšio operatorių informacija apie srauto valdymo priemones³. Mobiliojo ryšio operatoriai nurodo, jog 1GB duomenų, skirtų naršymui internete, sunaudojimo laikas, priklauso nuo naršymo pobūdžio, vartojimo ypatumų ir internete pateikiamo turinio. Tikėtina, kad nustačius duomenų kiekio ribojimą ties 600 MB, vartotojas atitinkamai ribos savo naudojamą paslaugomis ir faktiškai išnaudos žymiai mažiau duomenų nei jam yra suteiktas kiekis. Norint pasiekti, kad faktinis duomenų suvartojimas pasiektų tam tikrą lygį, nominalus kiekis turėtų būti didesnis. 2) duomenų kiekis, kurį parsisiunčia vartotojai naudojantis mobilia interneto prieiga auga kiekvienais metais apie 20 proc.; 3) mobilaus interneto prieigos rinkoje minimalūs duomenų kiekio pasiūlymai prasideda nuo 1 GB/mėn.; <p>tyrimo prielaidose nominalus parsisiunčiamų duomenų kiekis per mėnesį bus padidintas iki 1 GB/mėn.</p>
4. Atkreiptinas dėmesys, kad Prielaidose Nr. 5 ir Nr. 6 siūlomos paslaugų kainos turi būti suderintos su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kaip to reikalaujama Elektroninių ryšių įstatymo 37 straipsnio 5 dalyje. Taip pat		<p>Iš dalies atsižvelgta.</p> <p>Tarnyba viešosios konsultacijos metu tikisi gauti suinteresuotų šalių nuomonę bei pasiūlymus dėl įperkamo rodiklio prielaidų, kuriose</p>

³ UAB „Tele2“ srauto valdymo priemonės. Nuoroda: <https://tele2.lt/privatiems/skaidri-veikla?tab=-srauto-valdymo-priemones>
Telia Lietuva, AB srauto valdymo priemonės. Nuoroda: <https://www.telia.lt/media/s/20244496-b8b0-43d6-80b0-a0f327f900ff>
UAB „Bitė Lietuva“ srauto valdymo priemonės. Nuoroda: <https://www.bite.lt/srauto-valdymas>

	<p>siūlytume įvertinti, kaip nustatyti UER paslaugų kainų dydžiai bus paskirstomi kalbiniam ryšiui ir plačiajuostei interneto prieigai, atsižvelgiant į Elektroninių ryšių įstatymo nuostatas, pagal kurias UER paslaugų gavėjas gali pasirinkti kalbinio ryšio ar plačiajuostės interneto prieigos paslaugas pirkti kartu ar atskirai po vieną.</p>	<p>pateikiami preliminarūs įperkamumo rodiklio įverčiai. Pažymėtina, kad UER tyrimo metu su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, bus suderintas tikslus UER įperkamumo soc. jautriai asmenų grupei rodiklio įvertis.</p> <p>Įperkamumo rodiklis bus apskaičiuotas kaip konkreti pinigų suma, kurią socialiai remtinai asmuo bus pajėgus išleisti norint įsigyti pageidaujamą (-as) UER paslaugą (-as), neišskiriant kokia tai UER paslauga (-os) ir (ar) jos perkamos kartu ar atskirai po vieną.</p>
	<p>5. Dėl Prielaidos Nr. 6 pagrindimo, kad „Prielaida apskaičiuota remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis apie vidutines vartojimo išlaidas, tenkančias ryšiams vienam namų ūkio nariui per mėnesį .....“, siūlome atkreipti dėmesį, ar šiuo metu ryšiams tenkančios išlaidos savaime nereiškia, kad UER paslaugos bus įperkamos gyventojams, kurių pajamos keliais eurai viršija valstybės remiamų pajamų dydį ir kurie dėl to nepatenka į socialiai remtinų piliečių grupę, tačiau neatitinka vidutinio vartojimo išlaidų, tenkančiam vienam namų ūkiui, normos.</p>	<p>Paaiškinimas.</p> <p>Tarnyba pagal ERĮ bei UERP taisyklės įperkamumo rodiklį skaičiuoja nepasiturintiems gyventojams ar socialinių paslaugų gavėjams (UERP taisyklių 36 punktas), įskaitant vertinimą, ar UER paslaugos yra teikiamos už prieinamą kainą (UERP taisyklių 13.1 papunktis) visiems vartotojams.</p> <p>Pažymėtina, kad Tarnyba neturi galimybės apskaičiuoti atskirų įkainių visoms gyventojų grupėms, kadangi Lietuvos statistikos departamentas nepateikia atskirų duomenų apie tai, kokią savo pajamų dalį ryšiams gali skirti mažas, vidutines, ir dideles pajamas gaunantys gyventojai.</p>
	<p>6. Dėl Ryšių reguliavimo tarnybos atliekamo UER paslaugų tyrimo, kuris atliekamas ne rečiau kaip kartą per 3 metus ir kurio metu vertinama, ar universaliosios paslaugos teikiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat ar minėtos paslaugos teikiamos už prieinamą kainą, manome, kad itin svarbu stebėti UER paslaugų kainų pokytį (jų galimą didėjimą), o jam pasireiškus Tarnyba turėtų imtis neatidėliotinių priemonių (pvz., pakartotinio tyrimo, įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas nustatymo ar kt.), kurios užtikrintų Elektroninių ryšių įstatyme įtvirtintą teisę į universaliųjų elektroninių ryšių paslaugų prieinamumą.</p> <p>Tais atvejais, kai visoje Lietuvos teritorijoje ar jos dalyje nėra įpareigoto UER paslaugų teikėjo, tačiau UER paslaugos tampa brangesnės nei Tarnybos nustatyta prieinama šių paslaugų kaina, siūlome Tarnybai neatidėliotinai imtis veiksmų, kad būtų nustatyti įpareigojimai viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjams teikti universaliąsias paslaugas už prieinamą kainą.</p>	<p>Atsižvelgta.</p>